

Ровинский Павел Аполлонович

**Черногория в ее прошлом и
настоящем: География.
История. Этнография.
Археология. Современного
положение**

**Москва
«Книга по Требованию»**

УДК 93
ББК 63.3
П12

П12 **Павел Аполлонович Р.**
Черногория в ее прошлом и настоящем: География. История. Этнография.
Археология. Современного положение / Ровинский Павел Аполлонович – М.:
Книга по Требованию, 2026. – 711 с.

ISBN 978-5-519-80863-7

ISBN 978-5-519-80863-7

© Издание на русском языке, оформление
«YOYO Media», 2026

© Издание на русском языке, оцифровка,
«Книга по Требованию», 2026

Эта книга является репринтом оригинала, который мы создали специально для Вас, используя запатентованные технологии производства репринтных книг и печати по требованию.

Сначала мы отсканировали каждую страницу оригинала этой редкой книги на профессиональном оборудовании. Затем с помощью специально разработанных программ мы произвели очистку изображения от пятен, клякс, перегибов и попытались отбелить и выровнять каждую страницу книги. К сожалению, некоторые страницы нельзя вернуть в изначальное состояние, и если их было трудно читать в оригинале, то даже при цифровой реставрации их невозможно улучшить.

Разумеется, автоматизированная программная обработка репринтных книг – не самое лучшее решение для восстановления текста в его первозданном виде, однако, наша цель – вернуть читателю точную копию книги, которой может быть несколько веков.

Поэтому мы предупреждаем о возможных погрешностях восстановленного репринтного издания. В издании могут отсутствовать одна или несколько страниц текста, могут встретиться невыводимые пятна и кляксы, надписи на полях или подчеркивания в тексте, нечитаемые фрагменты текста или загибы страниц. Покупать или не покупать подобные издания – решать Вам, мы же делаем все возможное, чтобы редкие и ценные книги, еще недавно утраченные и несправедливо забытые, вновь стали доступными для всех читателей.

Серия Книжный Ренессанс

www.samizday.ru/reprint

Пѣснями и статьею объ языкѣ мы заканчиваемъ второй томъ нашего сочиненія, посвященный этнографіи. При этомъ должны замѣтить, что, не смотря на обиліе представленнаго нами матеріала, размѣщеннаго въ трехъ книгахъ, этимъ далеко не исчерпывается все, что можетъ дать жизнь черногорскаго народа. Но мы съ одной стороны сами рѣшились не давать слишкомъ большого объема нашему сочиненію, такъ какъ это не чисто ученый, а только научный трудъ; а съ другой—были не въ силахъ исчерпать весь матеріалъ и представить его съ надлежащею полнотою, что обычно достигается только коллективною работой; тогда какъ мы работали единично, пользуясь весьма незначительнымъ количествомъ сочиненій, вышедшихъ въ свѣтъ прежде и не встрѣтивъ содѣйствія со стороны мѣстныхъ интеллигентныхъ силъ Черногоріи, потому что силы эти хотя и существуютъ въ Черногоріи; но ихъ представляютъ исключительно чиновники, которые слишкомъ заняты своими служебными дѣлами и интересами. Правда, и у нихъ находится досугъ, который они могутъ посвящать литературѣ, что доказываютъ выходившія въ Черногоріи повременныя изданія, какъ Гласъ Черногорца, Черногорія, Зета, Новая Зета, Просвѣта и др. и въ ихъ статьяхъ научнаго характера находится много матеріала относительно географіи, исторіи, этнографіи и археологіи Черногоріи; но журналы эти, не имѣя обширнаго круга читателей, которые могли бы дать имъ матеріальныя средства, а также не встрѣчая поддержки ни со стороны правительства, всегда стояли въ матеріальномъ отношеніи

очень шатко и существовали не подолгу; а наконецъ съ 1902 г. прекратились всѣ изданія, кромѣ официального Гласа Черногорца, и только въ нынѣшнемъ году сталъ выходить мѣсячный журналъ «Учительски листъ», издаваемый учителями элементарной школы и посвященный исключительно народно-педагогическимъ цѣлямъ.

И этими изданіями мы не могли вполне воспользоваться, такъ какъ наше сочиненіе выходило одновременно съ ними, а многое у насъ было напечатано нѣсколько раньше, хотя и не было еще выпущено въ свѣтъ. Но мы познакомимъ съ ними читателей въ отдѣлѣ о литературѣ, который войдетъ въ главу о современномъ положеніи Черногоріи. Теперь-же мы считаемъ долгомъ съ благодарностью упомянуть тѣ немногія лица не изъ интеллигенціи, которые помогли намъ въ собираніи матеріала. Одни изъ нихъ, записавшіе или давшіе мнѣ самому записать какую-либо большую пѣсню (эпическую), упомянуты нами при самой пѣснѣ; но мы сочли неудобнымъ писать имена при каждой лирической пѣснѣ, а потому упомянемъ ихъ теперь. Это были: дѣвушка Стояна, дочь священника Милича и ея замужняя сестра Симона Радоничъ въ Васосевичахъ; вдова Марица Горова въ Цетинѣ и Зако Рогошичъ въ Подгорицѣ, который записалъ мнѣ пѣсни подгорицкихъ потурченцевъ и нѣсколько свадебныхъ и вообще лирическихъ пѣсень.

ОГЛАВЛЕНІЕ.

	СТРАН.
ХІХ ГЛАВА.—Пѣсни	1—474
Введеніе	1— 58
1. Сущность и характеристика пѣсни вообще и сербской въ частности.—Различіе сербскихъ пѣсень по способу ихъ пѣнія.—Стихотворная форма.—Особенность пѣсень черногорцевъ—магометанъ и ихъ вліяніе на другія.—Принятое нами раздѣленіе пѣсень	1— 11
2. Лирическія пѣсни.—Различіе ихъ по содержанію: изъ области внѣсемейной; семейныя, любовныя и сатирическія. Выраженіе въ нихъ народнаго духа.—Пѣсни при играхъ, дѣтскія, колыбельныя и свадебныя.—Лирическія пѣсни съ эпическимъ содержаніемъ	11— 19
3. Эпическія пѣсни.—Извѣстные сборники эпическихъ пѣсень.—Отъ кого и въ какой мѣстности пѣсни нами записаны.—Поэтическое творчество въ Черногоріи въ сравненіи съ другими сербскими землями.—Реальное объясненіе пѣсень.—Удаленіе ихъ отъ дѣйствительности и преобладаніе субъективнаго воззрѣнія.—Удаленіе позднѣйшей пѣсни отъ первоначальнаго оригинала и сохраненіе нѣкоторыхъ чертъ изъ отдаленной древности.—Различіе пѣсень по внутреннему ихъ достоинству.—Преобладаніе фантазіи надъ дѣй-	

ствительностью. — Образчикъ пѣсни въ зачаточномъ состояніи. — Сравненіе пѣсенъ по тремъ сборникамъ. — Общее заключеніе о характерѣ черногорскихъ пѣсенъ. — Поэтическое творчество въ Черногоріи въ настоящее время.	19— 59
---	--------

СБОРНИКЪ ПѢСЕНЪ 59—474

А. Пѣсни лирическія 61—211

I. Общежитійскія	61—141
1. Московска ружица	61— 62
2. Три сунца	62
3. У Нившићу граду	—
4. Зацмиѣла у Дољане трава.	62— 63
5. Која гора нема разговора	63
6. Деспотовић Ћуро	63— 64
7. Ој тичице ситничавце	64
8. Ћевојка је сунце братимила	—
9. Ћевојке се наћепцају у жљевењу	64— 65
10. За што се служиш	65
11. Питања Ајкуне Ћевојке	65— 66
12. Ко је најљепши	66
13. Што може момче нежењено	—
14. Бјела вила град градила	67
15. Ћевојка и чобанин	68
16. Зашто ја вино пијем	—
17. Дајте ме Ћевојкама	68— 69
18. Орли и Ћевојке	69
19. Мој болан соколе	69— 70
20. Ферман, да се момчад млада жене	70
21. Ферман, да су Ћевојке коморлије	—
22. Име Мила	70— 71
23. Сандино огледало	71
24. Добра возарина	—
25. Овако ме угоила мајка	72
26. Не смијем од матере	—
27. Ћевојка Смедеревка	—
28. Без брата није брата	73
29. Сестра учи брата	73— 74

	СТРАН.
30. Е сам брзо браћи омрзнула	74—75
31. Брат сестру продаваше	75
32. Сестра је брата заклала	75—76
33. За баба није	76
34. Мајка допушта	76—77
35. Ђевојка јунаку прстен повраћала	77—78
36. Не дају ме братац и сестрица	78
37. Мајка не да	—
38. Мајка ме другом дала	78—79
39. Мајка трује своје снахе	79
40. А ће си ме љубио?	80
41. Мајка Мару у манастир дала	—
42. Још луда ми је	80—81
43. Мајка се погађа за своју шћер	81—82
44. Ђевојка је ђога бретимила	82
45. Сврати га, мати, бога ти!	—
46. Ајде к мени, лијеп млад!	83
47. Сама ћу ти доћи	83—84
48. Волим драга нег вас род	84—85
49. Ал' оћу се помамит!	85
50. Рекла мени драга доћи	—
51. Ђевојка је под гором заспала	85—86
52. Ал' ме узми, ал' умријех!	86
53. Сво ћу село запалити!	—
54. Што ће знати мајка?	86—87
55. Моја су ти врата отворена	87
56. Боли ме срце за поповом шћерком	97—88
57. Милиј си ми од оца и мајке	88
58. Чини ми се, да би пошла за ме	—
59. Ка' да си ме млада мађијала!	89
60. Оће царевлћ ђевојку, и ако је сирота	—
61. Име моје, име твоје	90
62. Стидње момче но ђевојка	—
63. А каква је шећер-Мара!	91
64. А каква је моја Куна!	—
65. Хајка-Ђевојка	91—92
66. Ђевојчина-божа љепотица	92
67. Што има моја јараница	92—93
68. Драги буди драгу	93

	СТРАН.
69. Купи ми злата.....	93— 94
70. Ћевојка куне момка.....	94— 95
71. Њежност младе мајке.....	95
72. Што блх волиј.....	95— 96
73. Да ме оће Ћевојка.....	96
74. То-же—иначе.....	97
75. Што је Ћевојка радија имати.....	97— 98
76. Двјете врголи.....	98
77. Вруће сунце—њедра твоја.....	98— 99
78. То-же—иначе.....	99
79. Како ми се драга паљутила.....	99—100
80. То-же—иначе.....	100
81. У ружу нађох Ћевојку.....	101
82. Момак буди љепу Мару.....	—
83. Ево нама доброга шићара.....	101—102
84. Фрисну Ћевојка; не знам, што је њој.....	102
85. Змај понесе Ћевојку.....	102—103
86. Прођи ми се, момче.....	103
87. Момак купи Ћевојку.....	103—104
88. Куну момка мајка п кћи.....	104—105
89. То-же—иначе.....	105—106
90. Љуба ме је клепа.....	106
91. Ћевојка је очи клепа.....	—
92. Ћевојка—невјеран друг.....	107
93. Не траје много жалост драге за драгим.....	107—108
94. Нису твоје очи за ме.....	108
95. Жен' се, драги.....	—
96. Нека му је, честита му била.....	109
97. Сасватана, а не љубљена.....	—
98. Не даду ме.....	110
99. Нећу пиједпога.....	110—111
100. Мепе се преудале драга.....	111
101. То-же—иначе.....	111—112
102. Што ме даде за самцом!.....	112
103. То-же—иначе.....	112—113
104. То је благо, што је срцу драго.....	113—114
105. Оп ме не шће ни каменом!.....	114
106. Муж се је помамио.....	114—115
107. Да ја гледам мога вјереника.....	114—116

	СТРАН.
108. За драганом срце испуцало.....	116
109. Драги ти се оженио.....	116—117
110. Имам драга падалеко.....	117—118
111. То-же—иначе.....	118
112. Драги неће доћи до три године.....	119
113. Драги мој другу мигује.....	119—120
114. Невоља ми бледој бити.....	120
115. Вила је шћерпу изгубила.....	120—121
116. Узалудно спремање у походе.....	121
117. То-же—иначе.....	121—122
118. Како се је Тодора удала.....	122
119. Прије женитбе и после ње.....	123
120. Што би, кад ко остара.....	123—124
121. Слатке успомене.....	124
122. Удаћеш се и покајаћеш се.....	124—125
123. Бањанке ђевојке.....	125
124. Оћу поћи за сароша.....	125—126
125. Ко има дивну жену.....	126—127
126. Честита је брдска козарница.....	127
127. Она кучка рада хорјатекога.....	127—128
128. Стари ђедо и ђевојка.....	128
129. Прођ, се с врагом, стар на коња!.....	128—129
130. То-же—иначе.....	129—130
131. Миц' се, грдо сједа!.....	130
132. Нећу тебе, војводо!.....	—
133. Вевојка од седамдесет и седам година.....	131
134. Попуде за бопу жену.....	131—132
135. Попуде за драгога.....	132
136. Научих се вино пити.....	132—133
137. Мајка с попом.....	133
138. Ожени се луд нејак.....	133—134
139. Удадох се за младо момче удо-лудо.....	134—135
140. Пура лакат дуга, три широка.....	135—136
141. Ташта жаба и зет жабче.....	136—137
142. Була и калуђер.....	137
143. Буле и калуђер.....	137—138
144. Онђен ми је круна пала.....	138—139
145. Бјелопољци.....	139
146. Несообразности.....	139—140

	СТРАН.
147. То-же.....	140
148. Хајдучка пјесма.....	140—141
149. То-же.....	141
II. Пјесни потурченцевъ	
1. Ћевојка је облак фатала.....	141—142
2. Ћевојка кличе: аман—аман!.....	142
3. Мајка кара Алију.....	142—144
4. Сњико Мујо.....	144—145
5. Шета момче и Ћевојче.....	145—146
6. Порасла је вита јела.....	146
Пјесни незаконченни	
1. Задупуше забазорски вјетрови..	146—147
2. Сјепичко поле широко.....	147
3. Бугарка Ћевојка.....	148
III. Пјесни при различнихъ играхъ, также шуточнихъ и дѣтскихъ.....	148—154
1. Сњирићи звече.....	148—149
2. Загорончице мојо.....	149
3. Скочи коло да скочимо.....	—
4. Ибришимски коњци.....	150
5. Гурун гуче.....	—
6. Паде лист с тополе.....	—
7. Колумбери сви ћепери.....	151
8. Ми смо млади радосни.....	151—152
9. Чим-чика чемерика.....	152
10. Ћирићери—калућери.....	—
11. Труса—вера кобила.....	152—153
12. Кутле руме-думе.....	153
13. Мац—мадане, копрдане.....	—
14. Трумба-лумба накарале.....	153—154
15. Тпруки-чула.....	154
Приговори.....	—
IV. Колумбелни пјесенки.....	155—159
1. Њина, њина малу дјecu.....	155
2. Њина—њина малог Милутина.....	—
3. Миле очи, сан од очи.....	155—156
4. Кокотиће шародане.....	156
5. Њина мајка своју дјecu.....	—
6. Засни, злато.....	156—157

	СТРАН.
7. Иш, вокоте	157
8. Нина, нина, сан ти очи мамп	—
9. Спавај, синко	—
10. Спавај, синко у шипкајли бешп	157—158
11. Спавај синко	158
12. Кад се ова књига штије	158—159
V. Религиозная пјсенка	159
VI. Свадебни пјсени	162—185
1. У оно сјеме јесење	160
2. У гору се сјекло	—
3. Расла ми трава	160—161
5. Јарко сунце иза горе сјаше	161
6. Ајте с богом, кћени сватови	—
7. Ој јабуко заленико!	162
8. Сарај трава до рамена	162—163
9. Ладна водо поносита	163
10. Ибар вода нема брода	164
11. Чобанине, кћена јабуко	—
12. Жут јаблане	164—165
13. Благо тебе, првен каранфиле	165
14. Ћевојчпа гором греде	—
15. Ој Дунаве	166
16. Пољем се вије	166—167
17. О Ћевојко овчарице!	167
18. Заспала мома крај мора	168
19. Соко лети преко Сарајева	168—169
20. Вила се лоза винова	169
21. Сеничице, лијепа Ћевојко	169—170
22. Каранфилче, цвјеће моје	170
23. Плаво момче	—
24. Дремаља дрема	170—171
25. Бисер Мара по језеру брала	171
26. Текла вода валовита	171—172
27. Јечам жњела за гором Ћевојка	172
28. Младо момче испод Сења прође	172—173
29. Два пребјега гору пребјегоме	173
30. Нитко не зна ничијега хала	173—174
31. Ој, голубе Витомире!	174
32. Једна мајка два весеља чипи	174—175

	СТРАН.
33. Колика је гора божурова.....	175—176
34. О Цетињо, водо подносила!.....	176
35. Излеће соко из горе.....	—
36. Кокот поје, зору зове.....	177
37. Добро дошли, господо сватови!.....	—
38. Трепетала трепетљика.....	—
39. Феслићен ми се њиха.....	177—178
40. Отворите нам на вајату врата.....	178
41. Полако-те, господа сватови!.....	—
42. Јарко сунце на истоку.....	178—179
43. Извила се златна жица.....	179
44. Наша снаха честито ни дође.....	—
45. Чија је воно ђевојка.....	180
46. Што лијепо низ поље гледати.....	180—181
47. Одвила се златна жица.....	181
48. Стари свате, камо ти фала.....	181—182
49. Пијте вино, гости наши!.....	182
50. Посади се домаћине.....	—
51. Попова брада.....	—
52. Травничка ђевојка.....	183
53. То-же и младому.....	183—184
54. Соко ћера јаребицу.....	184
55. Купус козе пзједоше.....	184—185
VII. Лирическія пјесни съ эпическимъ содержаніемъ.....	185—198
1. Дука Манделина и Марко—Краљевић.....	185—186
2. Нађоше се брат и сестра.....	186—187
3. Суђен је!.....	187—189
4. Вукић Бранковић и Султан.....	189—191
5. Дамјанова љуба.....	191—192
6. Алибег и ђевојка.....	192—193
7. Малисор и пашивица.....	193—195
8. Приморѣиња и Алибег.....	195
9. Највјерниј друг—љуба.....	196—197
10. То-же—иначе.....	197—198

Неоконченныя.

1. Поперске ђевојке и паша.....	198
2. Паша и три робиње.....	198—199
3. Паде магла по Бојани.....	199—202